

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ บทบาทหน้าที่ของวิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของตำบลนาร่องและตำบลหลัก ในเขตภาคเหนือ

ผู้เขียน นายประกฤษ จันทน์เกษร

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย	กรรมการ
นายพงษ์พันธ์ นันทขว้าง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ของวิทยากรเกษตรกร กับบทบาทหน้าที่ของวิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของวิทยากรเกษตรกรและเกษตรกรเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของวิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ วิทยากรเกษตรกรและเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนาร่องและตำบลหลักในเขตภาคเหนือ โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนได้วิทยากรเกษตรกรจำนวน 53 คน และเกษตรกรจำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าความสัมพันธ์แบบแคนเดล

ผลการวิจัยพบว่า วิทยากรเกษตรกรมีบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดังนี้คือ มีบทบาทเตรียมหรือผลิตวัสดุอุปกรณ์อย่างง่ายใช้ประกอบการฝึกอบรม หรือศึกษาดูงาน ณ จุดสาธิตมากที่สุด รองลงมามีบทบาทการให้ความร่วมมือในการกำหนดแผนฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทศึกษาพัฒนาวิชาการเกษตร เทคนิค ความก้าวหน้าเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อพร้อมจะเป็นวิทยากรบรรยายความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป บทบาทถ่ายทอด

ความรู้ด้านการเกษตรสาขาที่รับผิดชอบ ทั้งการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน และบทบาทพัฒนาจุด
 สาคิตของตนเองให้เหมาะสมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน เพื่อเป็นแบบอย่าง
 สำหรับเกษตรกรรายอื่นๆ นำไปปฏิบัติ มีบทบาทในระดับน้อย

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประสบการณ์ในการเป็นวิทยากรเกษตรกร มีความ
 ความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ในการกำหนดแผนการฝึกอบรม และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรทั่ว
 ไป รายได้ในภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์กับบทบาทด้านการศึกษาพัฒนาวิชาการเกษตรในการเข้า
 ร่วมการศึกษาดูงานและการฝึกอบรม ความถี่ในการเข้าร่วมประชุมกับศูนย์บริการฯ มีความ สัมพันธ์
 กับบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรทุกบทบาท การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความ
 สัมพันธ์กับบทบาทด้านการบรรยายความรู้ด้านการเกษตร ณ จุดสาธิต บทบาทในการกำหนดแผน
 การฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรทั่วไป และบทบาทการศึกษาพัฒนาวิชาการด้าน
 การเกษตรด้วยตนเอง จำนวนแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์กับบทบาทการ
 บรรยายความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรในชุมชนและนอกจุดสาธิต บทบาทในการให้ความ
 ร่วมมือในการกำหนดแผนฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรทั่วไป ในด้านการประชาสัมพันธ์
 ข่าวสาร และบทบาทในการศึกษาพัฒนาวิชาการเกษตรด้วยตนเอง ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ
 วิทยากรเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับบทบาทด้านการบรรยายความรู้ด้านการเกษตร ณ จุดสาธิต และ
 ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับบทบาทเตรียมหรือผลิตวัสดุอุปกรณ์อย่างง่ายใช้ประกอบการ
 ฝึกอบรม หรือศึกษาดูงาน ณ จุดสาธิต

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของวิทยากรเกษตรกร พบว่าเกษตรกร
 เห็นด้วยกับทุกบทบาทที่วิทยากรเกษตรกรได้ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน แต่ควรเพิ่มเติมบทบาทในด้าน
 การเป็นตัวแทนของเกษตรกรตำบลและเกษตรกรในชุมชน ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเกษตรต่างๆ
 และเป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับภาครัฐและเอกชน

ปัญหา และอุปสรรคของการเป็นวิทยากรเกษตรกรเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของวิทยากร
 เกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรพบว่า วิทยากรเกษตรกรยังขาดความรู้ความชำนาญ
 ด้านเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ กิจกรรมการถ่ายทอดของวิทยากรเกษตรกรขาดการสนับสนุน
 และประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานของรัฐ และวิทยากรเกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการ
 ถ่ายทอดได้ เนื่องจากภาครัฐจัดกิจกรรมการถ่ายทอดไม่ถูกเวลา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ภาครัฐควรให้การสนับสนุนวิทยากรเกษตรกร ทั้งทางด้านความรู้
 การเกษตร การเป็นวิทยากรที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรอย่าง
 ต่อเนื่อง และในการประชุมศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลควรเชิญ
 วิทยากรเกษตรกรเข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อวางแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรอย่างเหมาะสม

Thesis Title Farmer Teacher's Role in Agricultural Technology Transfer of Pilot and Core Sub-districts in Northern Provinces

Author Mr. Prakrit Chankesorn

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Prof. Dr. Pongsak Angkasith	Chairperson
Assoc. Prof. Rampaipan Apichatpongchai	Member
Mr. Pongpan Nanthakwang	Member

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the relationship between personal characteristic, socio-economic factors, knowledge of farmer teachers and farmer teacher's role in agricultural technology transfer, to investigate farmer's opinion toward farmer teacher's role in agricultural technology transfer and to explore the problems, obstacles and recommendations of farmer teachers and farmers on farmer teacher's role in agricultural technology transfer.

The population used in the research was farmer teachers and farmers in pilot and core subdistricts in Northern provinces. Samples from multistage random sampling method were 53 farmer teachers and 200 farmers. Data collection was conducted by using questionnaires. Statistical techniques used were percentage, arithmetic mean, standard deviation and weight mean score. Pearson correlation coefficient and Kendall's tau were employed to test hypothesis.

From research finding, it was found that the role of farmer teachers in agricultural technology transfer were as follows: the role on preparation and produce the simple audio-visual materials for training or field trip at demonstration plot and the role on cooperation for planning of the training and knowledge transfer to general farmers were at medium level. But the role as agricultural knowledge lecturer including training and field trip and the role on the developing for agricultural knowledge, techniques and agricultural technology to farmer as lecturer to general farmers and the role on developing their sources demonstration plot to become as learning, training and field trip for general farmers to adopt innovation were at low level.

From hypothesis testing, it was found that working experience of farmer teachers related to the role on cooperation for planning of the training and knowledge transfer for general farmers. Their agricultural income related to the role on developing agricultural knowledge concerning field trip and training. The frequency

in attending the meeting organized by Agricultural Technology Transfer and Service Center(ATSC) related to the role on agricultural technology transfer. Their contact with agricultural officials related to the role on agricultural knowledge lecture at demonstration plot, the role on planning of the training and knowledge transfer for general farmers and the role on self-study on developing agricultural knowledge. The number of agricultural knowledge information sources related to the role on the agricultural knowledge lecture to farmers in their community and out of demonstration plot, the role on cooperation for planning of the training and knowledge transfer for general farmers on diffusion of information and the role on self-study on agricultural knowledge. Their knowledge related to the role on agricultural knowledge lecture at demonstration plot and their education background related to role on preparing and producing the simple audio-visual materials for training or field trip at demonstration plot.

As for farmers' opinion toward farmer teacher's role, they agreed on farmer teacher's role at present. Additionally, farmer teacher's role should represent Sub-district agricultural officials and farmers in the community in participating the agricultural activity and to be the coordinator between farmers and government and non government agencies.

The problem and obstacles of farmer teachers concerning farmer teacher's role in agricultural technology transfer were that farmer teachers lacked of experience in new agricultural technology. They also lacked of support and public relations on agricultural technology transfer activities from government agencies. Farmer teachers could not participate in the agricultural technology transfer activities because government agencies did not arrange transfer activities at the right time.

Some suggestions emerged from this research was that the government should support farmer teachers on agricultural knowledge, how to be an effective farmer teacher and organize transfer activities continually. Every meeting organized by ATSC should invite farmer teacher to participate in order to plan appropriate agricultural technology transfer programs.